

GODE STORSTAUDE FOR OFFENTLIGE ANLEGG

Av FAGUS-rådgiver Eva Vike

Med storstauder mener vi høye, kraftige stauder. De med store, grunnstilte blad er mest aktuelle fordi de konkurrer best med ugras. Andre kan ha så tett og kraftig vekst at de med hell kan brukes. Aktuelle bruksområder kan være som solitærplanter, i grupper som alternativ til busker, eller i rabatter, og da gjerne i kombinasjon med lavere markdekkende vekster. Her er noen eksempler på storstauder vi med fordel kan bruke mer i bruk i anlegg.

Høstormedruer *Actaea simplex 'Atropurpurea'* (syn. *Cimicifuga ramosa 'Atropurpurea'*)

Kraftige tuer med bladverk som er vakkert brunrødt. Blomsterstenglene kan bli inntil 2 m høye og ender i opprette, smale blomsterklaser med små, hvite blomster. Blomstrer så seint (september-oktober på Ås) at den er lite aktuell der veksts sesongen er kort. Bør få en solrik vokseplass skal den rekke å blomstre. Aktuell både som solitærplante og i rabatter. Krever en jevnt fuktig og humusrik jord.

Skogskjegg *Aruncus dioicus*

Velkjent, gammel, langliva staudd som har vært dyrka i norske hager i 200 år. Kraftige tuer med masse små, gulhvite blomster i blomsterstander som rager over tua. Blomstrer i juni-juli. Kan bli 1,5-2 m høye. Trives i sol og halvskygge i dyp, god hagejord. God som solitærplante, hekk og i sammenplanting med busker. H8.

Skogskjegg i full blomst ved Østre gravlund, Oslo. Foto Marianne Korkim

Skjoldsildre *Darmera peltata*

Langliva vekst som passer spesielt godt i større grupper langs vannanlegg. Planten, som blir 50 cm til 1 m høy, har karakteristiske, ca. 50 cm store, runde blader med innskjæringer. Flott bladplante som dekker bakken meget godt. Bladene får vakker varmgul til kopperrød farge om høsten. Skjoldsidre blomstrer om våren (mai) med rosa blomster i en avrunda halvsjerm før bladene har utvikla seg. Liker fuktig, næringsrik jord og trives både i sol og halvskygge. H6.

Skjoldsidre dekker godt. Foto Stig Lundmo

Flekkhjordetrøst *Eupatorium maculatum 'Atropurpureum'* (H5)

Storhjordetrøst *Eupatorium purpureum* (H6)

Kraftige storstauder med kranstilte blad. Blomsterstanden består av mange bittesmå koger med gammelrosa til burgunder blomster i hvelva blomsterstander. Blomstrer på ettersommeren og høsten. Storhjordetrøst kan bli over 2 m høy. Den blir noe høyere og er noe lysere og blassere i blomsterfargen enn flekk-hjordetrøst 'Atropurpureum'. Begge trives i sol og halvskygge i alminnelig hagejord. Egner seg som solitærplanter og i rabatter.

Hjordetrøst og solstikke 'Lemon Queen' i kombinasjon med lavere markdekkende stauder i en av Enköpings flotte parker. Foto Eva Vike

Solsikke *Helianthus 'Lemon Queen'*

Stabil, tettvokst, ca 2 meter høy og kraftig staude som på seinsommeren og utover høsten får et vell av sitrongule, ganske små solsikkeblomster. Mye brukt i Enköpings berømte stauderabatter. Kan brukes som hekk og i store rabatter. Blomstrer for seint der vekstsesonen er særlig kortere enn på Ås.

Nøkketunge *Ligularia*

Flere arter og kultivarer er aktuelle, blant annet vanlig nøkketunge *Ligularia dentata* og søylenøkketunge *Ligularia stenocephala*. Alle har store, grunnstilte blad som, avhengig av art, er fra pile- til nyreforma. Tilhører korgplantefamilien og blomstrer på ettersommeren med gule blomsterkorgene. Hos vanlig nøkketunge sitter korgene i flate kvaster. Kultivaren 'Desdemona' har oransje blomsterkorgene og rødlig bladunderside. Hos søyle-nøkketunge sitter de små korgene i slanke spir. Må ha fuktig, næringsrik jord, og trives best i full sol eller halvskygge. Spesielt aktuelle ved vann, som solitærplanter eller i større grupper. H7.

Nøkketunge i blomst på ettersommeren. Foto Eva Vike

Strutseving *Matteuccia struthiopteris*

Bregne som danner praktfulle, store trakter og som har egne sporebærende blad. Brer seg relativt kraftig med utløpere og kan danne store bestand der den trives. Trives på humusrik, jevnt fuktig jord, både i sol og skygge. Kan stort sett dyrkes over hele landet.

Skyggetålende strutseving. Foto Stig Lundmo

Persicaria polymorpha (syn. *Polygonum polymorphum*)

Denne arten av slirekne er en kraftig storstaude med tett bladverk som blir 1,5-2 m høy. Blomstrer i juli-august med små, kremhvite blomster i opprette blomsterstander. Aktuell som solitær og i store grupper, gjerne i store plantinger. Trives i sol og halvskygge og kan dyrkes over det meste av landet.

Persicaria polymorpha. Foto Reidun Sivertstøl

Bronseblad *Rodgersia* - flere arter/kultivarer

Staselige, ca 1 m høye skyggeplanter med dekorative, store, kobla eller finna blad på lange bladskaft. Blomstrer med små, hvite blomster i kvaster i juni-juli/august avhengig av art. Trives på næringsrik og fuktig jord som samtidig er veldrenert. Kan dyrkes både i sol og skygge. Er sein om våren. Trenger tid på å etablere seg. Sprer seg langsomt. God som solitær og i kombinasjon med busker. Herdigheten varierer noe mellom artene (H5-H8).

Bronseblad. Foto Stig Lundmo

Glanssolhatt *Rudbeckia nitida 'Herbstsonne'*

Praktfull, høstblomstrende staude som tilhører korgplantefamilien og kan bli over 2 meter høy. Den blomstrer med korgene som har breie, gule blomster og grønnlig midte. Lang blomstringstid fra august-oktober. Trenger normalt ikke støttes dersom den ikke står vindutsatt til. Aktuell både i rabatt og som solitær. Trives i sol og halvskygge. H5. Blomstrer for seint der vekstsesonen er kort.

Glanssolhatt 'Herbstsonne' har vakre, gule blomster på seinsommeren og utover høsten. Foto Jeanette Brun

Les mer

Staudegruppa i Norsk Gartnerforbund har lagt ut gode bilder og beskrivelser av ulike stauder på sitt nettsted www.stauder.nett.

Eva Vike er førsteamanuensis ved Institutt for plante- og miljøvitenskap på UMB.

Fotografiene som er tatt av Stig Lundmo og Reidun Sivertstøl er hentet fra Staudegruppa i NGF sin hjemmeside og er gjengitt med deres tillatelse.

Fakta-serien er et tilbud for abonnenter hos FAGUS Rådgivning. Copyright FAGUS. Ettertrykk er ikke tillatt.